

Handläggare
Anders Håkansson
Telefon: 08-508 36 208

Till
Äldrenämnden den 14 juni 2016

Remiss om Biblioteksplan 2016-2020

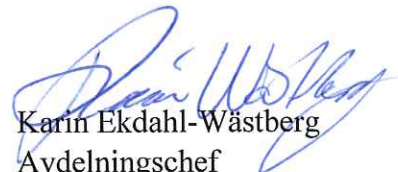
Remiss från stadsbyggnads- och kulturroteln

Förvaltningens förslag till beslut

Äldreförvaltningen föreslår att Äldrenämnden beslutar följande.
Remissen från stadsbyggnads- och kulturroteln ”
Biblioteksplan 2016-2020” anses besvarad med vad som
sägs i äldreförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ann-Christine Hansson
Förvaltningschef

Karin Ekdahl-Wästberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholm växer och bibliotekens förmåga att kunna möta det ökande behovet blir allt viktigare. För att möta detta behov av kultur i allmänhet och litteratur i synnerhet har denna biblioteksplan för Stockholms bibliotek 2016-2020 tagits fram. Planen är ett strategiskt, övergripande dokument, som innefattar stadens bibliotek.

Biblioteksplanen utgår från en vision som uttrycks på följande sätt:
”Biblioteket tar människan makt över språk, fantasi och kunskap.

Här är världen större''. Denna vision är nedbruten på följande fyra områden vilka som ska genomsyra hela biblioteksverksamheten: Språk och berättelser, litteratur, bildning och demokrati, Äldreförvaltningen delar biblioteksplanens syn på bibliotekens viktiga roll vad gäller språk, bildning, litteratur och demokrati och ser positivt på den roll som biblioteksverksamheten planeras ha under planperioden.

Äldreförvaltningen anser vidare att äldre personer, som generellt är vana biblioteksanvändare, borde uppmärksammas mer i planen. Tillgänglighet och trygghet i biblioteken är frågor som är viktiga för äldre liksom närheten i området. Detta för att biblioteken genom sin närvaro i stadsdelsnämnderna och sin funktion som mötesplats kan bidra till en tryggare stadsmiljö.

Bakgrund

Kring 2020 beräknas Stockholm vara en miljonstad. Av de runt 17 000 människor som årligen tillkommer i staden är hälften nyfödda barn och hälften människor som flyttar hit, varav en betydande del från andra länder. Oavsett hur många människor som föds i, eller flyttar till Stockholm, så kommer det att ställa krav på samhällets funktioner att möta ett större, och kanske förändrat, behov av samhällsservice. Behovet av bibliotek kommer att bli ännu större och bibliotekens förmåga att möta det behovet allt viktigare.

Vidare befinner sig Sverige i en tid där det digitala inte längre är en värld vid sidan av den fysiska. Det analoga och det digitala samhället är sammanflätat. Allt fler använder internet och såväl den smarta telefonen som surfplattan är en del av allt fler människors vardag. Men samtidigt har den fysiska kulturen fortsatt stor betydelse. Som en del i detta gemenskapsbyggande finns också en trend av medinflytande och medskapande där många idag vill vara med och skapa kultur.

För att möta detta behov av kultur i allmänhet och litteratur i synnerhet har denna biblioteksplan för Stockholms bibliotek 2016-2020 tagits fram. Planen är ett strategiskt, övergripande dokument, som innefattar folkbiblioteken inom Stockholms stadsbibliotek, biblioteken inom Kulturhuset Stadsteatern och skolbiblioteken i utbildningsförvaltningens regi. Framställandet av en biblioteksplan är även lagstyrt. I bibliotekslagens 17§ står följande: *Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.*

Ärendet

Denna biblioteksplan för Stockholms bibliotek 2016-2020 ersätter ”Strategisk plan för bibliotek i Stockholms stad 2011-2015”. Efter att biblioteksplanen trätt i kraft arbetar respektive organisation vidare med verksamhetsplaner och strategiska handlingsplaner. Stockholms stadsbibliotek tar under 2016 fram en strukturplan och utbildningsförvaltningen tar fram en skolbiblioteksplan.

I planen delas biblioteken upp i två grundtyper; folkbibliotek och skolbibliotek. Detta remissvar fokuseras på folkbibliotekens verksamhet. Biblioteksplanen innehåller även en målbild för skolbiblioteken där bland annat skolbibliotekens funktion och samverkan med skolorna redovisas.

Biblioteksplanen utgår från en vision som uttrycks på följande sätt: ”Biblioteket tar människan makt över språk, fantasi och kunskap. Här är världen större”. Denna vision är nedbruten på följande fyra områden, vilka som ska genomsyra hela biblioteksverksamheten: Språk och berättelser, litteratur, bildning och demokrati. Utifrån denna vision har biblioteksplanen konkretiserat enligt följande fyra delar som sammanfattas nedan.

För och med fler

Biblioteket finns för alla. Även om de vana biblioteksanvändarna är grundpelare i verksamheten och dess utveckling ska biblioteket särskilt satsa på att komma i kontakt med nya användare. Allt som sker i biblioteken ska göras med användaren i fokus, liksom med en strävan efter att vara relevant för flera. Det ska även finnas goda möjligheter för användarna att ta egna initiativ. Biblioteket ska känna sina användare väl genom att användarna påverkar och deltar i att utforma. Vana biblioteksanvändare ska tas tillvara som viktiga ambassadörer för mötet mellan biblioteket och nya användare.

Demokratins viktigaste jobb

Den viktigaste bäraren av biblioteksuppdraget är medarbetaren och detta är ett av demokratins viktigaste jobb. Genom professionalism och engagemang skapas förtroende mellan bibliotek och människor. Ett nyfiken förhållningssätt och ett ständigt lärande är en del av den moderna rollen som biblioteksmedarbetare. Bibliotekets medarbetare ska vara serviceinriktade och problemlösande och besökarna ska mötas med värme, personlighet och mod.

Medarbetarna ska kunna använda sin kompetens och egenskaper för att möta användarnas skiftande behov. De ska ha en generell bibliotekskompetens men kan utöver det också vara specialister inom ämnesområden, målgrupper eller metodik.

Biblioteket mitt i byn

Bibliotekstjänster ska finnas nära till hands och öppettider efter stockholmarnas önskemål och behov ska prioriteras. Biblioteken ska vara placerade och utformade efter stockholmarnas skiftande behov och kan vara olika avseende inriktning, aktivitetsnivå och atmosfär. Bibliotek kan fylla ett närhetsbehov men också ett behov av specialisering. I biblioteksplanen redogörs för de olika typer av bibliotek som finns i staden.

Biblioteket ska vara en lugn frizon men det kan också vara en plats för samtal men det ska vara tydligt vilken atmosfär och ljudnivå som är gällande. Genom variationen av bibliotekstyper ska biblioteken tillsammans kunna möta varierande behov av lugn, meningsutbyte, inspiration och kunskapsinhämtning som är bibliotekets uppdrag.

En större värld

För att kunna leda människan vidare på litteraturens och bildningens grundläggande vägar ska bibliotekets kärna vara tydlig, men i ständig rörelse. Bibliotekets basverksamhet ska vara tydlig såväl för medarbetare som för användare.

Synlighet, rörlighet och deltagande är prioriterade områden. Den rörliga biblioteksverksamheten, liksom en stor del av basverksamheten och kommunikationen ska vara riktad till människor som står långt ifrån läsning eller delaktighet i samhället.

Biblioteksverksamhet för barn och ungdomar ska utvecklas ständigt och samordnas mellan biblioteken så att kunskapsutbyte och kompetensutveckling kommer alla besökare till del. Flerspråkighet ska genomsyra biblioteksverksamheten och biblioteket ska vara tillgängligt för människor med olika funktionsvariationer.

Uppdraget att främja demokrati och fri åsiktsbildning ska genomsyra programverksamhet och mediearbete. Att vara biblioteket mitt i byn innebär att vara det lokala navet för samtal och demokratiutveckling i det lokala samhället.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionsråd har tagit del av ärendet den 7 juni 2016. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 11 juni 2016. Ärendet anmäls för kännedom till rådet för funktionshinderfrågor den 9 juni 2016.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen delar biblioteksplanens syn på bibliotekens viktiga roll vad gäller språk, bildning, litteratur och demokrati. Äldreförvaltningen ser även positivt på den roll som biblioteksverksamheten planeras ha för de närmaste fem åren i Stockholm.

Förutom den generellt positiva syn som äldreförvaltningen har på biblioteksplanen så är tyngdvikten i detta remissvar planens påverkan för stadens äldre. Generellt sett är äldre personer en grupp som kan räknas som vana biblioteksanvändare som planen nämner och som ”ska tas tillvara som viktiga ambassadörer för mötet mellan biblioteket och nya användare”. Äldre personer är ofta flitiga boklånare, deltar i bokcirklar och går på författarbesök. Även om äldre kan anses vara en central målgrupp så nämns inte äldre alls i planen. Både äldre och yngre är viktiga målgrupper vars intressen inte behöver stå i motsatsförhållande till varandra. Tvärtom kan äldres behov och intressen uppmärksammas och dessutom också vara till gagn för att locka fler till läsning.

För äldre är tillgängligheten viktig, både för äldre med syn- och hörselnedsättningar men också att kunna röra sig i biblioteket. Det är också viktigt att de mindre biblioteken finns kvar. Dels för närheten i området men också för att biblioteken genom sin närvaro i stadsdelsnämnderna och sin funktion som mötesplats kan bidra till en tryggare stadsmiljö. Även tryggheten i biblioteken är viktiga för äldre. Det finns ett antal exempel på när det uppstått oroligheter på biblioteken och det räcker med ett fåtal sådana händelser för att äldre personer ska känna sig osäkra för att besöka biblioteken. Därför är det viktigt att denna fråga prioriteras för de bibliotek som har dessa problem och att en beredskap finns för att åtgärda problemen när de uppstår.

För de äldre som fysiskt sett inte längre orkar utöva de aktiviteter de tidigare ägnat sig åt kan biblioteken spela en viktig roll. Det kan handla om läscirklar, författarkvällar, teman som kan intressera äldre med mera. Goda exempel under senare år på projekt som riktat sig mot äldre är de biblioteksbuskar som aktivt har sökt upp äldre som har svårt att röra sig. I Axelsberg har projektet Farfar – barnbarn haft som mål att fungera som en mötesplats mellan generationer med inriktning mot de grupper som är minst rörliga över staden, det vill säga äldre besökare och yngre barn. Äldreförvaltningen hoppas på fler riktade projekt av denna typ i framtiden.